

Мазанов В. В.
старший викладач кафедри права
Одеського інституту МАУП

ТРАНСФОРМАЦІЯ СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО КУРСУ НІМЕЧЧИНИ

Анотація. У даній статі проаналізовано політику, що здійснюють німецькі партії в момент перебування при владі. Увага акцентується на тому, що загальнодержавні інтереси для німецьких політичних партій завжди мають пріоритет перед загальнопартійними інтересами.

Ключові слова: Зелені партії, політична система, правляча коаліція, політична ситуація, федеративні землі.

В 2013 році у Німеччині пройшли вибори до Бундестагу. Ангела Меркель стала канцлером на третій термін. В різні часи в німецькому парламенті коаліційну більшість мали різні партії, з різними політичними програмами, однак з одним курсом на подальший розвиток і піднесення ФРН.

Якщо коротко зробити екскурс історії сучасного німецького парламентаризму, то стає зрозумілим, що після об'єднання країни та виборів 1990 р. у бундестазі було представлені шість партій: Християнсько-демократичний союз Німеччини (ХДС), Соціал-демократична партія Німеччини (СДПН), Вільна демократична партія Німеччини (ВДП), Християнсько-соціальний союз (ХСС), Партія демократичного соціалізму та об'єднана за списком група Союз'90/Зелені. ХДС не має земельної спілки у Баварії, в той час як ХСС виступає лише у Баварії. Проте у Бундестазі ХДС і ХСС утворюють спільну фракцію.

СДП, ХДС, ХСС і ВДП виникли між 1945 і 1947 роками у західних федеральних землях. СДП була заново організована за тією ж назвою, що і партія, яка раніше обиралася переважно робітниками і була заборонена гітлерівським режимом у 1933 році. Інші партії були новими партіями. Християнські партії ХДС і ХСС, на протилежність старій Католицькій центристській партії, за часів Веймарської республіки зверталися до виборців обох християнських конфесій. ВДП у своїй програмі орієнтувалася на традиції німецького лібералізму [4, 193].

Ці чотири партії протягом більше чотирьох десятиріч від їх заснування зазнали значних змін. На рівні федерації протягом цього часу всі вони принаймні один раз створювали коаліції одна з одною або були в опозиції. Сьогодні вони вважають

себе народними партіями, які представляють всі верстви суспільства, мають різні крила, що відзеркалюють різноманітні позиції у лавах однієї партії.

Від 1983 до 1990 років у Бундестазі була представлена партія «Зелених». Вона була заснована на рівні федерації у 1979 р., а з часом увійшла до кількох земельних парламентів. Партія, яка спочатку об'єднувала супротивників атомної енергії і групи протесту з пацифістськими тенденціями, виникла із радикального Руху за охорону навколишнього середовища. Під час виборів до Бундестагу у 1990 р. Зелені не набрали потрібних п'яти відсотків голосів. Проте об'єднаний з ними за списком «Союз '90» спромігся увійти до Бундестагу. Це угруповання походить від руху за громадянські права, який у 1989-90 роках разом з іншими партіями і рухами досяг змін у колишній НДР. Партії «Союз '90» і «Зелені» 14 травня 1993 р. об'єдналися в одну партію «Союз '90/Зелені», яку 1994 р. було обрано до Бундестагу [4, 195].

Демократично-соціальна партія, як вже зазначалося, є наступницею колишньої державної партії НДР — Соціалістичної Єдиної Партії Німеччини (СЄПН). В Об'єднаній Німеччині вона не змогла стати великою політичною силою. ПДС увійшла у 1990 р. до німецького Бундестагу, так само як і об'єднана за списком група «Союз '90/Зелені», лише з причини спеціального регулювання для партій у нових федеральних землях — роздільне застосування п'ятивідсоткового обмеження у нових і старих землях. Під час виборів до Бундестагу в 1994 р. ПДС увійшла до його складу на основі чотирьох прямих мандатів, здобутих у Берліні [3, 69].

На виборах до Бундестагу, на яких Ангела Меркель здобула перемогу — її Християнсько-демократичний союз набрав 41,5 % голосів. Це найкращий результат за більш як два десятиліття, який аналітики називають особистим тріумфом і персональним здобутком Меркель. Проте цього було недостатньо, аби сформувати уряд. І А. Меркель створила коаліцію з головним суперником — соціал-демократами, що набрали 25,7 %.

«Ми, звичайно, готові до перемовин. У мене вже був перший контакт з головою Соціал-демократичної партії, який сказав мені, і я дуже добре

його розумію, що спочатку СДП має провести свій з'їзд у п'ятницю,» — сказала А. Меркель, виступаючи перед своїми прихильниками у Берліні [1]. І пізніше свою заяву Ангела Меркель підтвердила коаліційною домовленістю.

Канцлер шукала нового коаліційного партнера через те, що її давні союзники ліберал-демократи не потрапили до Бундестагу — вперше з часів Другої світової війни.

Ще однією силою, що увійшла до коаліції, стала партія «зелених». Проте ідеологія «зелених партій» партнерів лежить досить далеко від програмних цінностей партії ХДС-ХСС.

Три підряд перемоги на виборах це чудовий показник, однак все частіше звучить в широких колах, що головну роль повинні для парламентарів відігравати інтереси людей а вже потім держави. В сучасному світі потрібно чітко розрізнати, що держава це не люди, а саме люди створюють державу. Зовнішня і внутрішня політика країни повинна орієнтуватись на задоволення інтересів громадян, а вже потім підтримувати імідж, і в жодному разі не в ущерб громадян. Тому нині виникає велика кількість партій, які в своїй політиці орієнтуються на звичайного німця, на задоволення його потреб, а не за рахунок громадян підтримувати імідж країни [2, 20].

Наприклад, протестна партія «Альтернатива для Німеччини». Цими днями новостворена сила офіційно визначила своїх лідерів і затвердила власну програму, що спрямована на повернення до старої грошової одиниці німців — марки. Майже пройшовши до Бундестагу, набравши 4,6 % з необхідних 5 % «Альтернатива» планує отримати місця в земельних парламентах, а через подальшу високу активність отримати недостаючу підтримку населення для проходження до федерального парламенту. За словами її лідерів, Німеччині потрібна нова політична сила, що дасть німцям право альтернативного вибору, якого на даний момент у них немає [10].

Так, невдоволена політикою з порятунку євро, нова партія «Альтернатива для Німеччини» також встигла здобути свою популярність як на національному, так і європейському рівнях.

Сучасна партійна система Німеччини, переживши сумний досвід за часів Веймарської республіки, представлена сьогодні традиційними християнськими союзами — демократичним та соціальним, Соціал-демократичною партією, Вільною демократичною, Партією зелених та лівими, окрім того й численними регіональними партіями та протестними рухами. Саме з таких рухів зародились у свій час Партія зелених [2, 21].

За словами дослідника партій, професора Евергарда Гольтмана, зазвичай умовою до створення

нової політичної сили є певний конфлікт, коли існуючі сили не можуть задовольнити потреби суспільства, що постійно змінюється, перебуваючи в умовах перегляду цінностей. Новостворена партія, яка, як правило, не має на початку міцної світоглядної бази, активно займається розробкою власної прагматичної орієнтації.

Попри те, що «зелені партії» мають достатню підтримку серед населення, однак роздробленість на велику кількість партій, що представляють різні землі, мінімізує реальну можливість зелених набрати багато місць в парламенті.

Як пояснює професор Евергард Гольтман, нова партія прагне бути визнаною існуючими політичними силами та іноді, за певних обставин, уміти певною мірою до них пристосуватись. За його словами, прикладом цього є Партія зелених, що пішла шляхом поступової адаптації до існуючої системи. «Зелені не змінили своїх основних принципів, але задля успіху під час виборів у парламенті та співпраці з коаліцією вони роблять певні поступки, продумуючи свої кроки прагматично», — зазначає Евергард Гольтман [10].

Однак головною проблемою Зеленого руху ФРН є його роздробленість між великою кількістю партій з різних регіонів Германії, що не мають спільного консолідуючого центра.

Традиційні партії, зокрема Християнсько-демократичний союз, також підтримують опозицію, у минулому нові політичні сили, наприклад, у прагненні встановити мінімальну заробітну плату, що складатиме 7 євро 50 центів за годину, чи в питанні поступової відмови від атомної енергетики. Таким чином традиційний чіткий поділ на лівих, правих чи центристів є, за словами професора Гольтмана, умовним.

Як коментує експерт із культурно-політичних питань між Україною та Німеччиною від Партії зелених Світлана Галузинська, усі сили намагаються наразі бути в середині, і навіть ті традиційні праві партії своєю політикою, своєю практичною політикою сьогодні теж є центристськими за рахунок того, що вони в багатьох важливих питаннях підтримують опозицію [10].

Саме Партія зелених є прикладом тієї нової політичної сили у минулому, що змінила і продовжує змінювати політичний курс Німеччини й до сьогодні. Успіх «зелених» обумовлений тим, що їх підтримав у свій час пост матеріалістично спрямований середній клас. На той момент партія мала міцне суспільне підґрунтя — активні соціальний та екологічний рухи, і це дало можливість об'єднати членів партії та виборців.

Однак як показує розстановка політичних сил в сучасній ФРН, питання екології є важливими, однак нині німців хвилює більше економічна

стабільність Німеччини, особливо після відмови Греції дотримуватись умов надання кредитів, та питання іммігрантів.

На сьогодні у ФРН склалась ситуація коли в усіх регіонах країни починає набирати силу опозиція. Поки парламенти продовжує здійснювати заходи для підтримання іміджу країни у світі, опозиція піднімає на розгляд болючі питання.

Загальна ситуація для ФРН поступово змінюється не в найкращу сторону, Німеччина перетворюється з «фінансового мотора Євросоюзу» в головного донора, що б'є по економіці безпосередньо країни.

Є цілий ряд зовнішніх та внутрішніх чинників, що негативно впливають на імідж правлячих партій, і дестабілізують політичну систему у Німеччині.

Невирішена ситуація з Грецією, що може викликати дестабілізацію економічного балансу Західної Європи, є досить серйозною проблемою, яку змушена буде вирішувати саме Німеччина як головний кредитор. Франція лише почала відновлюватись після недавньої економічної кризи, що призводить до її обмеженої участі в економічному житті Євросоюзу, а особливо у наданні кредитів. В свою чергу це призводить до того, що саме Німеччина виступає головним антикризовим фінансовим джерелом, проте це не задовольняє прагматичних звичайних німців.

Політична криза, що розпочалась в Східній Європі з центром в Україні, з елементами гібридної війни, призвело до втрати грошей німецьким бізнесом. Ліво-соціалістична партія Німеччини, критикує правлячу коаліцію за досить помірковану й обережну політику [7]. Соціалісти нагадують проте, що свого часу багато німецьких компаній почали відкривати надпотужні структурні підрозділи в Східній Європі, а гроші у вигляді інвестицій давала влада, однак кошти ФРН сама отримала від скандинавських країн у вигляді кредитів у розвиток німецької економіки. На практиці це означає, що економічні втрати які несуть німецькі компанії на Сході не дадуть їм повернути кредити державі, які та має сама повернути у вигляді дивідендів північним країнам, а борги будуть погашатись бюджетними коштами, тобто за рахунок благополуччя простих німців.

Критика звучить відносно програм «Союзу 90 — Зелені», громадяни за зелене довкілля і збереження природи, однак у багатьох виникають питання чи є ефективними зелені програми, що будуються на системі високих стандартів і жорсткої регламентації, якщо сусідні країни їх не дотримуються і своїм впливом анулюють здобутки, з подібною критикою виступає Партія Центру [9].

Все дедалі частіше піддається критиці

політика активної інвестиційно-кредитного центру в Євросоюзі, одна з невеликих партій Партія пенсіонерів звертає увагу, що величезні фінансові потоки які Німеччина направляє закордон краще було б залишити в країні, і розширити соціальні програми [8].

Серед внутрішніх проблем, можна відмітити посилення правого руху, що зумовлено незадоволенням населення величезним потоком іммігрантів, а також ісламізацією, в Берліні є вулиці де немає жодного напису німецькою а лише арабською. Громадське об'єднання PEGIDA, що поки не оформилось юридично, виступає з критикою влади, яка зупинила хвилю зовнішньої міграції, однак не може зупинити дану міграцію в середині Євросоюзу, тобто дає можливість перетворити Німеччину на великий табір для іммігрантів, що живуть за рахунок німців [5].

Німецькі комуністи критикують «Берлінську владу» за відсутність реальних кроків стосовно зміни загальної ситуації в Східній Німеччині.

Реалії сучасного політичного життя змінюються в Німеччині чітка ідеологія уступає звичайному економічному прагматизму. Марксистсько-ленінська партія Німеччини звертає увагу, що після об'єднання в 1990 році Німеччини, у східних регіонах після злиття економіки було ліквідовано багато промислових об'єктів, що призвело до послаблення соціальної сфери в регіоні, однак влада проблему не вирішує й далі тримає її у замороженому стані [6].

На думку багатьох дослідників, сучасне покоління живе швидше і має інше сприйняття часу, ніж це було раніше. Дослідники вказують на поступову втрату ідеологій, оскільки сьогодні у людей немає впевненості у стабільному майбутньому та змінах на краще, що є типовим для ідей лібералізму та соціалізму. Та важливим для успіху будь-якої нової партії є те, що вона повинна бути компетентною щодо важливих суспільних проблем, вирішення яких ігнорується іншими політичними силами. А конкуренція з нових партій у старих провідних політичних сил на зразок ХДС-ХСС росте з кожним днем, й час коли партія отримувала перемогу виключно за рахунок популярності очільника партії вже минають, настає час коли громадяни чекають на партію, яка має сучасну ефективну політичну програму, й за необхідності зможе змінювати під вимоги часу чи загальну ситуацію в країні свій політичний курс.

Німеччина є однією з найпотужніших країн в Європі, і виступає неафішованим очільником та консолідаційним центром Євросоюзу. ФРН вдало пережила економічну кризу 2009 року, й за рахунок активної діяльності як антикризового центру добилась значного впливу. Має строкату

сітку політичних партій, однак в середині країни і партій намітився розкол у пріоритетах. Нинішня правляча коаліція Християнських-демократів це беззаперечна заслуга Ангели Меркель, яка користується в суспільстві авторитетом і повагою, однак все ближчими є нові вибори, які можуть внести зміни в існуючу політичну ситуацію у країні не на користь ХДС.

Більшість громадян Німеччини схилиються до думки, що пора переставати тратити величезні ресурси на підтримання іміджу країни, час вже країні почати працювати на громадян. Більшість спеціалістів вважають, що Ангела Меркель є дуже мудрим політиком і тому критику, яка нині звучить в адрес політики, що здійснюється її урядом, буде використано для модифікації політичного курсу. Про майбутні зміни й трансформації, що грядуть в Німеччині неодноразово заявляла сама А. Меркель, тим паче зміни є вже необхідністю якщо ХДС бажає зберегти провідні позиції ФРН у Світі.

Література

1. Електронна газета «DW» «Політична система Німеччини» / <http://www.dw.de/%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0/s-9874>
2. Кривонос Р. А. Механізми формування та реалізації зовнішньої політики ФРН // Нова політика. — 1998. — № 2. — С. 16–24.
3. Мовчан М. Головні «мотори» європейської інтеграції. Проблеми розвитку національної ідентичності та ідеології Франції і Німеччини у контексті європейської інтеграції // Політика і час. — 2003. — № 11. — С. 68–76.
4. Объединенная Германия: десять лет = United Germany : ten years. — М. : РАН. Институт научной информации по общественным наукам, 2001. — С. 193, 195.
5. Офіційний сайт громадсько політичного об'єднання PEGIDA / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://pegida.de>
6. Офіційний сайт марксистсько-ленінської партії Німеччини політику / [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://www.mlpd.de/view?set_language=ru
7. Офіційний сайт партії Лівих / [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.die-linke.de/politik/themen/>
8. Офіційний сайт Партії пенсіонерів Німеччини / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rentnerparteideutschland.com/>
9. Офіційний сайт Партії Центру / [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.zentrumrw.de/>
10. Радіо Свобода / Нові-старі партії у Німеччині : що потрібно політичній силі, щоб бути затребуваною? <http://www.radiosvoboda.org/>

Мазанов В.В. Трансформация современного политического курса Германии. — Статья.

Аннотация. В данной статье проанализирована политика, осуществляемая немецкими партиями в момент пребывания у власти. Внимание акцентируется на том, что общегосударственные интересы для немецких политических партий всегда имеют приоритет перед общепартийными интересами.

Ключевые слова: зеленые партии, политическая система, правящая коалиция, политическая ситуация, федеративные земли.

Mazanov V.V. Transformation of modern political course of Germany. — Article.

Annotation. In this article analyzes the policy implemented by the German parties at the time of staying in power. Attention is focused on the fact that the national interest for the German political parties always take precedence over the interests of the general Party.

Keywords: green Party, the political system, the ruling coalition, the political situation, Federated lands.